

हि स्थितो यस्मात्समादतिथिरुच्यते M. 3, 99. दशातिथयः N. 23, 26. कुसुम-
लताप्रियातिथिः Ç. 88, 10. — 2) N. pr. ein Sohn Kuça's und Enkel Rā-
ma's TAİK. 3, 3, 194. H. an. 3, 316. MED. th. 14. HARIV. 823. VP. 386. LIA.
I, Anh. XI. = Suhotra Atithin, MBh. 12, 921. — 3) Zorn Viçva
im ÇKDr.

अतिथिक्रिया (अतिथि + क्रिया) f. die einem Gaste zukommende Eh-
renbezeugung: रामलक्ष्मणयोः पश्चादकुर्वन्नतिथिक्रियाम् R. 1, 23, 19. राज-
पुत्राभ्यामकुर्वन्नतिथिक्रियाम् 31, 26.

अतिथिर्वै N. pr. 1) ein Zuname Divodāsa's, welchem die Götter
den Çambara zu überwinden helfen: यार्भिर्महामतिथिर्वै केशिनुवं दि-
वौदासं शम्बरकृत्य श्रवतम् RV. 4, 112, 14. 31, 6. 130, 7. दिवौदासादतिथि-
ग्वस्य रायः शम्बरं वसु प्रत्ययनीष्म 6, 47, 22: vgl. शम्बर. — 2) mit
Atithigva besiegt Indra den Karāṅga und Parṇaja: त्वं करं जमुत
पूर्णं वधीस्तेजिष्ठयातिथिग्वस्य वर्तनी RV. 1, 53, 8. अहं गुह्येयौ अतिथि-
ग्वमिष्करमिधं न वृत्रतुरं वितु धारयम् । यत्पूर्णयज्ञ उत वो करञ्जहे प्राहं
महे वृत्रकृत्ये अश्ववि 10, 48, 8. — 3) Atithigva nebst Kutsa und
Āju wird durch Tārvaṅga mit Indra's Hilfe besiegt: त्वमाविश सु-
अवसे त्वेतिताभुस्त्व त्रामिगिरिन् तूर्वयाणाम् । त्वमस्मै कुत्समतिथिग्वमायुं
महे राज्ञे पूर्वे अरन्धयः ॥ RV. 1, 53, 10. प्र तर्ते अथा करुणं कृतं भूक्तुत्सं
यदायुमतिथिग्वमस्मै । पुत्र मुक्त्वा नि शिशा अग्नि तामुत्तूर्वयाणां धृषता नि-
नेय ॥ 6, 18, 13.

अतिथिव (von अतिथि) n. Gastfreundschaft: संचित्य तेषामतिथिव-
धर्मम् DRAUP. 3, 9. अतिथिवेन वर्णानां देयं शन्नयानुपूर्वशः JĀG. 1, 107.

अतिथिदेव (अतिथि + देव) adj. den Gast als Gottheit betrachtend, den
Gast verehrend TAIT. UP. 1, 11, 2.

अतिथिधर्म (अतिथि + धर्म) m. das Recht, die gerechten Ansprüche ei-
nes Gastes M. 3, 111. तद्वृत्तामतिथिधर्मः PAÑKAT. 33, 17.

अतिथिधर्मिन् (von अतिथिधर्म) adj. gerechte Ansprüche auf den Namen
eines Gastes habend M. 3, 112.

अतिथिर्न (von 1. अत् 1) adj. wandernd: साधुर्या अतिथिनीरिधिरा स्या-
द्वाः सुवर्णा अनव्यहृषाः । वृक्षस्पतिः पूर्वतेभ्यो वितूर्या निर्गा ऊपे यवमिव
स्त्रिविभ्यः ॥ RV. 10, 68, 3. — 2) m. N. eines Königs, der zugleich Su-
hotra heisst, M. 12, 917. (921. wird er अतिथि genannt). — Vgl. अतिथि.

अतिथिपति (अतिथि + पति) m. Gastwirth, hospes: यदा अतिथिपतिर-
तिथीन्प्रतिपश्यति AV. 9, 6, 3, 7, 1.

अतिथिपूजन (अतिथि + पूजन) n. die ehrenvolle Aufnahme eines Ga-
stes, das den Menschen darzubringende Opfer, H. 822. M. 3, 70, 106.

अतिथिपूजा (अतिथि + पूजा) f. die ehrenvolle Aufnahme eines Gastes:
करिष्ये ऽतिथिपूजा वः सर्वयाम् R. 1, 9, 29.

अतिथिमत् (von अतिथि) adj. den Gast erwährend (von einem Verse):
सैषाग्रेय्यतिथिमती न सौम्यातिथिमत्यस्ति AIT. BR. 1, 17.

अतिथिस्तकार (अतिथि + स्तकार) m. das Bewirthen eines Gastes Ç. 88,
7, 15 (lies: ऽस्तकाराय). मूषिकास्याप्यतिथिस्तकारं चकार HIT. 27, 2.

अतिदत्त (अति + दत्त) m. N. pr. ein Sohn Rāḡādhideja's und ein
Bruder Datta's, HARIV. 2033.

1. अतिदर्प (अति + दर्प) m. zu arger Uebermuth KĀ. 30.

2. अतिदर्प (wie eben) 1) adj. sehr übermüthig. — 2) m. N. pr. einer
Schlange PAÑKAT. 170, 23.

Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 1, Petersburg 1855

अतिदर्शिन् (अति + दर्शिन्) adj. weitsehend: नयनेनातिदर्शिना R. 3, 74, 16.

अतिदान (अति + दान) n. 1) zu vieles Spenden, zu grosse Freigebig-
keit KĀ. 30. — 2) grosse Gabe Verz. d. B. H. No. 1218.

अतिदीप्य (अति + दीप्य) m. N. einer Pflanze, Plumbago rosea, Lin.
= रक्तचित्रकवृत्त RĀG. im ÇKDr.

अतिदीर्घ (अति + दीर्घ) adj. allzu lang (Gegens. अतिरूस्व) VS. 30, 22.
SUG. 1, 23, 21. कालं नातिदीर्घम् N. 23, 16.

अतिदुल्भ (अति + दुल्भ) [soll allein nicht gebräuchlich sein] adj.
überaus schwer zu erlangen Vop. 26, 173.

अतिदूर (अति + दूर) 1) adj. sehr entfernt H. 1432. — 2) grosse Ent-
fernung: नातिदूरनरीक्षन् R. 5, 86, 12. नातिदूरं गत्वा PAÑKAT. 103, 4.
नातिदूरं यावत्सरो गच्छति 142, 12. नातिदूरमतिक्रम्य VID. 90. ना-
तिदूरे, नातिदूरात्, नातिदूरेण in der Nähe: नातिदूरे च नगरं वनाद्-
स्माद्विलस्ये Hip. 1, 51 (MBh. 1, 5924: नातिदूरेण न० अस्माद्दि ल०). ना-
तिदूरे तपोवनस्य Ç. 18, 23. PAÑKAT. 31, 15. 173, 1. आश्रमो नातिदूरे
ऽसौ तस्य R. 3, 17, 16. नातिदूरादितो वनम् 3, 1, 29. अनतिदूरे PAÑKAT.
174, 10.

अतिदेव (अति + देव) m. ein mächtiger Gott: रुद्रो देव त्वं रुद्रनाद्राव-
णाच्च रोह्यमाणो द्रावणाच्चातिदेवः HARIV. 7383 (LANGLOIS: अग्रिदेव).

अतिदेश (von दिप्र mit अति) m. Hinüberweisung, Uebertragung: रूपा-
तिदेश eine Uebertragung der Form, eine Gleichstellung in Bezug auf
die Form P. 7, 4, 93, Vārt. 3. 1, 2, 48, Vārt. 1, Sch. वनस्पतिवतिदेश 1, 2,
51, Sch. भावाभावयोरुभयोरप्यतिदेशः eine Uebertragung sowohl dessen
was geschehen, als auch dessen was unterbleiben soll, 1, 1, 57, Sch. स्थान्या-
अयं कार्यमादेशे न प्राप्नोतीत्ययमतिदेश आरभ्यते 1, 1, 56, Kā. स्तेनातिदेश
eine Uebertragung des (Namens) Dieb (auf andere Verbrecher) VIVĀDA.
92, 18. सामान्यातिदेश, विशेषातिदेश MADHUS. in Ind. St. I, 19, 8. ein ana-
logischer Schluss auf etwas Zukünftiges: यदा देवदत्तस्यानेन शत्यमुद्धृतं
तस्माद्यज्ञदत्तस्याप्ययमेवाह रिष्यतीति प्रकृतस्यानागतेन साधनमतिदेशः
SUG. 2, 338, 1—3. DURGĀDĀSA (sic! ein Scholiast des VOPADEVA) im ÇKDr.
erklärt अतिदेश durch अन्वयधर्मस्यान्यत्र आरापणम् । यदा । शब्दिक (Vop.
9, 16.) इत्यादि: ।

अतिधन्वन् (अति + धन्वन्) m. N. pr. eines Mannes: अतिधन्वा शौनकाः
KĀND. UP. 1, 9, 3.

अतिधृति (अति + धृति N. eines Metrums) f. ein Versmaass von 76
Silben: षट्सतिस्त्वतिधृतिः RV. PRĀT. 16, 55. Als Beispiel wird ebend.
58. bezeichnet RV. 1, 127, 6, wo die Pāda's folgende Vertheilung und
Silbenzahl haben: 12, 12, 8 | 8, 8 | 12, 8, 8. Vgl. SĀ. zu der Stelle, MA-
nubh. zu VS. 11, 9, 13, 47. und धृति. In der nachvedischen Literatur ist
अतिधृति ein Metrum von 4 × 19 Silben COLEBR. Misc. Ess. II, 163.

अतिधेनु (अति + धेनु) adj. अतिधेनवे ब्राह्मणाय P. 1, 4, 3, Vārt. 2, Sch.
अतिनामन् (अति + नामन्) m. N. pr. einer der Saptarshi im 6ten
Manvantara, HARIV. 436. 14134.

अतिनाष्ट्र (अति + नाष्ट्र) adj. der über die Gefahren hinaus ist Ç. AT.
BR. 1, 8, 3.

अतिनिवृत्त s. अतिनिवृत्त.

अतिनिद्र (अति + निद्रा) adj. der einen ungeheuren Schlaf hat, nicht
zu erwecken R. 6, 37, 48.